

Z p r á v a
ze zahraniční služební cesty
na jednání Mezinárodní poradní skupiny pro vyhledávací
a záchranné operace INSARAG k vyhodnocení záchranných
operací po zemětřesení v Alžírsku
ve dnech 9. až 10. září 2003 v Ženevě, Švýcarsko

1. Místo, termín, subjekty jednání

Ve dnech 9. až 10. září 2003 se v Palais des Nations v Ženevě ve Švýcarsku uskutečnilo jednání Mezinárodní poradní skupiny pro vyhledávací a záchranné operace (INSARAG) připravené Úřadem pro koordinaci humanitárních záležitostí OSN (UN-OCHA) za podpory vlád Švýcarska, Švédska a Německa. Jednání se za Českou republiku účastnili:

npor. Ing. Roman Franci, pracovník odboru IZS a výkonu služby MV-generálního ředitelství HZS ČR,

npor. Radomír Fischer, příslušník HZS hl. m. Prahy.

Časový přehled zahraniční služební cesty:

8. září 2003

- Odjezd z Prahy v 8.15 hodin.
- Přejezd státních hranic s Německem v 11.30 hodin.
- Příjezd do Ženevy v 19.50 hodin, ubytování v hotelu.

9. až 10. září 2003

- Průběh jednání dle přiloženého programu.

18. dubna 2003

- Odjezd ze Ženevy v 9.15 hodin.
- Přejezd státních hranic s Českou republikou ve 20.30 hodin.
- Příjezd do Prahy ve 23.30 hodin.

2. Účel cesty, průběh, výsledky

Účelem služební cesty byla účast na jednání k vyhodnocení mezinárodních záchranných operací v zemětřeseném postiženém Alžírsku v květnu tohoto roku.

Průběh a výsledky cesty:

Jednání se uskutečnilo ve dnech 9. až 10. září 2003 v jednacím sále Palais des Nations, sídle OSN v Ženevě ve Švýcarsku. Jednání se účastnili zástupci zemí a mezinárodních organizací zapojených do provádění mezinárodních záchranných operací po zemětřesení v Alžírsku v květnu tohoto roku a delegace Alžírska vedená jeho excelencí Mohamedem-Salahem Dembri, velvyslancem Alžírska při OSN.

Jednání *proběhlo* podle programu uvedeném v příloze č. 1. *Výsledky* jednání lze shrnout do následujících bodů:

- a) V úvodních projevech bylo m.j. zdůrazněno, že cílem jednání není kritizovat alžírskou vládu za chyby při zvládnání katastrofy, která se stala v květnu tohoto roku. Z důvodu, že opakovaně v posledních letech došlo k průtahům v první fázi při poskytování mezinárodní pomoci katastrofou postižené zemi, byla vyslovena myšlenka „automatické reakce“, tzn. aktivace systému pomoci postiženému státu

bez předchozí oficiální žádosti o pomoc, která zpravidla přichází pozdě a zpožďuje poskytnutí pomoci. Proti této myšlence vystoupil především zástupce Indie, který striktně nesouhlasil s žádným nasazením mezinárodního týmu v postiženém státě bez předchozí žádosti o pomoc. Souhlasil by však s tím, že vláda postižené země zašle UN-OCHA v co nejkratší době situační zprávu, neboť každá vláda má určitý informační mechanismus a měla by tudíž být schopna v krátké době stručnou situační zprávu sestavit a distribuovat.

Již v úvodních projevech byl kladně hodnocen přínos informační internetové databáze VirtualOSOCC spravované UN-OCHA na internetových stránkách <http://www.reliefweb.int> a připravenost většiny záchranných týmů poskytnout styčné důstojníky pro práci v OSOCC (z anglického „On Site Operations Coordination Centre“ – koordinační centrum OSN působící v místě mimořádné události).

Mezi informacemi poskytnutými v úvodu jednání zazněly i údaje o konečných počtech usmrcených osob (2278), zraněných osob (11450), místních záchranářů podílejících se na záchranných a likvidačních pracích (6486) a členů mezinárodních záchranných týmů (1553 záchranářů, 113 zdravotnických pracovníků, přes 100 záchranářských psů).

- b) Při jednání byl diskutován podíl Evropské komise, konkrétně Mechanismu společenství na podporu zesílené spolupráce při asistenčních zásazích v oblasti civilní ochrany, na koordinaci záchranných operací po zemětřesení v Alžírsku. Většina záchranných týmů působících v postižené oblasti se se členy koordinačního týmu Evropské komise nesetkala. Nebyla ani jasná úloha a působnost tohoto tříčlenného koordinačního týmu.

Dle sdělení p. Thomase Petera, UN-OCHA, druhý den po příletu koordinačního týmu Evropské komise do Alžírsku byla uspořádána schůzka velvyslance EU v Alžírsku, vedoucího koordinačního týmu Evropské komise a vedoucího UNDAC týmu, závěrem které bylo konstatováno, že není potřeba žádné dodatečné koordinace mezinárodní pomoci, než kterou prováděl v té době UNDAC tým. O činnosti Mechanismu Evropské komise krátce informovala na jednání paní Pia Bucella, vedoucí oddělení civilní ochrany Evropské komise.

Bylo zdůrazněno, že konsultace mezi OSN a Evropskou komisí musí pokračovat i nadále, aby se minimalizovaly možné duplikace v otázkách koordinace činnosti záchranných týmů.

- c) Kriticky byla hodnocena účast velkého množství týmů s nízkým potenciálem pro zásahy při vyhledávacích a záchranných operacích (tzv. „LIGHT“ týmů), například týmů složených pouze z kynologů se psy bez možnosti vyprostit zasypané osoby. Pouze malé procento z nasazených mezinárodních týmů byly „HEAVY“ týmy, tzn. týmy organizované a vybavené pro provádění komplexních vyhledávacích a záchranných operací podle zásad stanovených v INSARAG Guidelines.

Podle INSARAG Guidelines je totiž USAR týmem pouze ten tým, který zajistí všechny tři úrovně záchranné operace – vyhledání, vyproštění, zdravotnické ošetření. Pokud některý tým nesplňuje tuto podmínku, doporučuje se, aby sdružil svůj potenciál s potenciálem jiného týmu (z jiné organizace nebo země) a ty pak působily jako tým společný.

Bylo upozorněno na to, že všechny členské státy OSN by se měly řídit při zapojování do mezinárodních vyhledávacích a záchranných operací zásadami

stanovenými v INSARAG Guidelines, což je doporučeno rezolucí Valného shromáždění OSN č. 57/150 přijatou dne 16. prosince 2002.

Současně byla v diskusi vedoucím sekretariátu INSARAG vyslovena myšlenka, aby na záchranné práce do vzdálenějších lokalit v zahraničí byly po prvním dnu posílány pouze „HEAVY“ týmy a možnost vysílat „LIGHT“ a „MEDIUM“ týmy do zahraničí byla omezena pouze na sousední státy. Tyto týmy je drahé a neefektivní vysílat do vzdálenějších zemí.

Jako „MEDIUM“ tým byla při zapojení do mezinárodních záchranných operací v Alžírsku klasifikována i česká jednotka.

- d) INSARAG Guidelines, které byly v nedávné době přeloženy do češtiny, jsou v procesu revize. Některé části INSARAG Guidelines prodělávají rozsáhlé změny. Na jednání byla představena zatím poslední verze revidovaného dokumentu. V současné době je dáována do oběhu v rámci členských zemí INSARAGu k připomínkám. Lze předpokládat, že příští rok budou schváleny nové, srozumitelnější INSARAG Guidelines.
- e) Jako klady operace byly dále zhodnoceny následující skutečnosti:
- dobrá spolupráce s alžírskými úřady,
 - komunikace záchranných týmů s OSOCC,
 - účast zástupců mezinárodních záchranných týmů na mítincích pořádaných OSOCC.

Naproti tomu jako činnosti, které by v budoucnu měly být zlepšeny, byly uvedeny:

- vybudování připravenosti místních úřadů,
 - vedení a grafická prezentace výsledků průzkumu a nálezů učiněných při vyhledávacích a záchranných pracích,
 - využití vkladu všech větších USAR týmů, včetně poskytnutí styčného elementu do OSOCC,
 - označování prohledaných prostor je stále málo používáno, otázka je, zda z důvodu složitosti systému označování, anebo z důvodu ignorance jednotlivými týmy. Bylo dále doporučeno zahrnout do označování objektů jména nebo kódy budov (možnost udávat souřadnice pomocí GPS) a provádět v průběhu probíhajících záchranných operací mapování oblastí.
- f) Jedním z nejdiskutovanějších témat v průběhu dvoudenního jednání byla problematika zastavení nasazování mezinárodních záchranných týmů poté, co vláda postižené země požádala o pomoc ze zahraničí, ale již nastal stav naplnění potřeb a není dále nutné záchranné týmy do postižené oblasti vysílat. Tento problém totiž nastal v případě mezinárodních záchranných operací v Alžírsku, kdy 36 hodin po vzniku zemětřesení bylo evidentní a bylo ohlášeno, že další pomoc vyhledávacích a záchranných týmů již není potřeba. Přesto do postižené země proudily týmy i desítky hodin poté.
- g) V prezentaci p. Thomase Petera z UN-OCHA byly pro ujasnění zopakovány úkoly přijímacího (recepčního) centra při pomoci místním orgánům a to především při
- registraci příjezdějících (přilétajících) záchranných týmů,
 - úvodním briefingu záchranných týmů (informovanost o tom, kde se týmu dostane logistické podpory, které orgány řídí záchranné a likvidační práce a rozdělují úkoly, do jaké oblasti se přesunout atd.),
 - plnění požadavků na logistickou podporu,
 - zajištění rychlého a efektivního nasazení záchranných týmů.

- h) Pracovníky UN-OCHA bylo informováno o připravovaném systému rychlého odhadu následků zemětřesení, který je vyvíjen švýcarskou firmou a je v současné době testován. Tento systém rychlého odhadu následků zemětřesení bude fungovat jako součást VirtualOSOCC. Znamená to, že cca 2 až 3 hodiny po zemětřesení budou prostřednictvím VirtualOSOCC k dispozici odhady škod a ztrát na životech způsobených zemětřesením, což zrychlí proces přípravy na vlastní vyslání záchranných týmů do postižené oblasti.
- i) V diskusi k problematice tlumočnicků, zajišťování transportních prostředků a znalosti místní kultury byla českými zástupci prezentována dobrá zkušenost s českými ambasádami při vyslání vyhledávací a záchranné jednotky k zapojení do mezinárodních záchranných operací v zahraničí při pomoci v těchto otázkách na místě nasazení (Turecko, Alžírsko). Je to zřejmě způsob, kterého bychom měli využívat i v budoucnosti. Některé týmy využívají i dobrovolníky z místních zdrojů.
- j) V průběhu zasedání bylo zástupcem UN-OCHA navrženo, aby dvakrát do roka probíhalo testování zpohotovění systému kontaktních bodů, neboť se často stává, že pokud je aktualizace kontaktních informací na dobrovolné bázi bez zpětného ověřování, na E-mailu nikdo neodpovídá, telefonní čísla nefungují apod.
- k) Pracovníky sekretariátu INSARAGu by měl být jednotlivým národním kontaktním bodům do týdne rozeslán souhrn závěrů z proběhnuvšího jednání. Ten by měl být připomínkován a zaslán zpět k finalizaci.

3. Úkoly, které ze služební cesty vyplynuly a návrh na jejich zabezpečení

Pro českou stranu vyplynuly z průběhu služební cesty následující úkoly:

- Doporučuji více používat informační databázi UN-OCHA na internetových stránkách <http://www.reliefweb.int>. V rámci této databáze funguje tzv. VirtualOSOCC pro výměnu aktuálních informací a pro lepší koordinaci mezinárodní pomoci při zdolávání následků katastrof. Opodstatněnost tohoto nástroje byla potvrzena při několika posledních rozsáhlých katastrofách, jako např. při zemětřesení v Alžírsku, kdy bylo prostřednictvím VirtualOSOCC možné sledovat aktuální stav mezinárodní pomoci a vývoj situace v postižené zemi.

Doporučuji využívat VirtualOSOCC větším okruhem zaměstnanců MV-generálního ředitelství, zejména řídicími důstojníky a personálem předurčeným pro práci ve skupině „analýza“ a podskupině „zahraniční pomoc“ štábu generálního ředitele HZS ČR. Dále doporučuji pravidelné sledování informací na VirtualOSOCC operačním a informačním střediskem MV-generálního ředitelství HZS ČR, které je určeno jako národní kontaktní bod pro zapojování ČR do mezinárodních záchranných operací. Aktivaci osobních kont pro přístup do VirtualOSOCC lze vyžádat v sekretariátu UN-OCHA prostřednictvím Ing. Francla.
- Připravit do budoucna pilotní IMZ pro potencionální styčné důstojníky HZS ČR předurčené pro zapojování do mezinárodních záchranných operací.
- Navrhuji účast alespoň jednoho zástupce na setkání managementů USAR týmů v Soulu v Jižní Koreji ve dnech 17. až 19. listopadu 2003. Konečný termín pro registraci je dne 30. září 2003. Pozvánka, program a registrační formulář jsou obsahem přílohy č. 2 této zprávy.
- Doporučuji řediteli odboru IZS a výkonu služby MV-generálního ředitelství HZS ČR projednat s ředitelem HZS hl. m. Prahy možnosti aktivní účasti na cvičení

vyhledávacích a záchranných týmů v Arménii v předpokládaném termínu 1. pololetí 2004.

- Doporučuji řediteli odboru IZS a výkonu služby MV-generálního ředitelství HZS ČR projednat s ředitelem HZS hl. m. Prahy možnosti aktivní účasti na cvičení vyhledávacích a záchranných týmů v Turecku v předpokládaném termínu 2. pololetí 2004.

4. Nedostatky a problémy, které se v průběhu akce vyskytly

V průběhu služební cesty nebyly zaznamenány žádné nedostatky nebo problémy.

5. Získané písemné materiály, údaje, náměty

V průběhu jednání nebyly získány žádné písemné materiály, kromě přiložené pozvánky na setkání managementů USAR týmů v Soulu v Jižní Koreji ve dnech 17. až 19. listopadu 2003.

Zkušenosti ze služební cesty budou využity zejména pro práci při přípravě české USAR jednotky na zapojování do mezinárodních záchranných operací, při vlastním zapojování a také při případném přijímání záchranné pomoci ze zahraničí na území České republiky.

6. Návrhy na další postup v jednání se zahraničními partnery

Doporučuji, aby MV-generální ředitelství HZS ČR zůstalo v aktivním kontaktu s UN-OCHA za účelem dalšího zkvalitnění podmínek při zapojování do mezinárodních záchranných operací a při přípravě na tyto situace a podílelo se na jeho aktivitách.

Zpracoval: npor. Ing. Roman Franci